

J. A. Komenský

**Kdo to byl Komenský
a o co usiloval?**

J. A. Komenský

Životopis

Jan Amos Komenský (latinsky Comenius) se narodil 28. března 1592 na jihovýchodní Moravě. Byl posledním biskupem Jednoty bratrské.

Místo jeho narození není známo, jako pravděpodobná místa se uvádějí Uherský Brod, Komňa nebo Nivnice. Studoval v Přerově, odkud odešel na univerzity do Herbornu a Heidelbergu.

Ve Fulneku poznal svoji první ženu *Magdalénu Vizovskou*. Po porážce stavovského povstání byl nucen opustit Fulnek a skrývat se na různých místech. Po roce ukryvání mu zemřela žena na mor.

V Brandýse nad Orlicí, se seznámil s druhou manželkou - *Marií Dorotou*. V roce 1628 odešel do exilu do polského Lešna. Tam také zemřela jeho druhá žena.

Potřetí se oženil s *Janou Gajusovou*, s ženou o více než třicet let mladší.

Roku 1654 Švédsko napadlo Polsko a při následném požáru přišel Komenský o všechny majetek. Konec svého života strávil v Amsterdamu, kde 15. listopadu 1670 zemřel. Pochován je v holandském Naardenu.

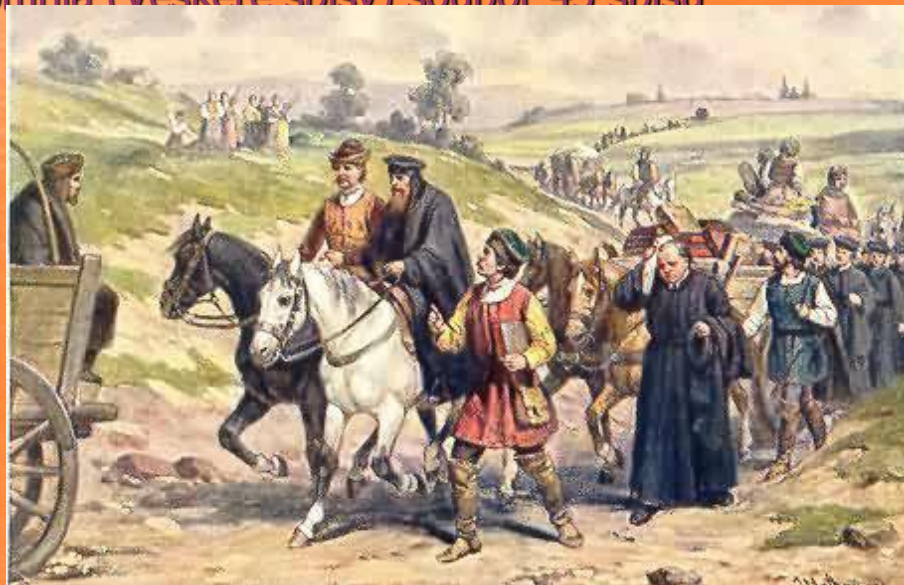
J. A. Komenský

Díla

- **O poezii české** – snaha obrodit poezii
- **Listové do nebe** – fiktivní dopisy chudých ke Kristu, stěžují si na bohaté
- **Truchlivý** – zamyšlení nad rozporem rozumu a víry
- **Moudrost starých Čechů** – sbírka starých pořekadel a přísloví
- **Poklad jazyka českého** – podrobný slovník českých slov
- **Via lucis (Cesta světla)** – zabývá se zde vševědou
- **Přemýšlení o dokonalosti křesťanské**
- **Hlubina bezpečnosti**
- **Kancionál** – duchovní písně
- **Kšaft umírající matky Jednoty bratrské** – postava matky je symbolem Jednoty bratrské, která je odsouzena k zániku, ale matka ve své závěti odkazuje hlavní myšlení příštím generacím (kšaft = závěť)
- **Labyrint světa a ráj srdce** – kritika společnosti, postavy: poutník, Mámení

J. A. Komenský

- Informatorium školy mateřské – rady matkám k výchově předškolních dětí
- Dvěře jazyků otevřené – pojednává o důležitosti jazyků, psáno latinsky
- Orbis pictus (Svět v obrazech) – původně učebnice latiny, později i jiných jazyků
- Škola na jevišti – Škola hrou (Schola ludus)
- Didactica magna (Velká didaktika)
- Theatrum universitatis rerum (Divadlo světa)
- Navržení krátké o obnovení škol v Království Českém – návrh školské reformy
- Opera didactica omnia (Veškeré spisy) soubor 43 spisů

Historie českého národa v obrazech

J. A. Komenský

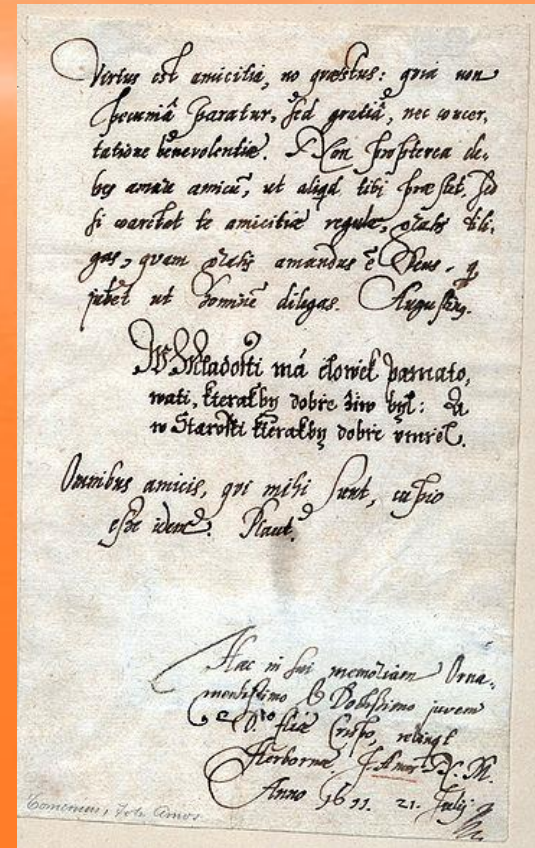
Cíle výchovy

- **Poznat sebe a svět** – vzdělání ve vědách, řemeslech
- **Ovládnout sebe** – mravní výchova
- **Povznést se k Bohu** – náboženská výchova

Byl kladen důraz na význam kázně.

Odmítány tělesné tresty za neznalost,

ale za porušení kázně je v určitých případech připouštěl.

Nejstarší rukopis J.A.Komenského

J. A. Komenský

Organizace ve škole

Od narození do 6 let má být dítě vychovááno doma. Obsah výuky stanovil v příručce pro rodiče Informatorium školy mateřské.

Od 6 do 12 let navštěvují děti školu obecnou, která by měla být v každém městě i vesnici. Škola je pro chlapce i dívky. Vyučuje se čtení, psaní, počítání, náboženství a reálie (učení o přírodě a společnosti). Vyučování probíhá dvě hodiny dopoledne a dvě hodiny odpoledne.

Od 12 do 18 let má mládež navštěvovat školu latinskou, která by měla být v každém městě. Základem vzdělání je sedmero svobodných učen (gramatika, rétorika, dialektika, aritmetika, geometrie, astronomie a múzika), přírodní vědy, zeměpis, dějepis, matematika a jazyky.

Od 18 do 24 let slouží ke vzdělání akademie, která by měla být v každé zemi. Jde o vysokou školu, kde by se studovalo bohosloví, práva nebo medicína.

Po ukončení vzdělání by měl člověk cestovat. Zdůrazňoval však, že vzdělávání nikdy nekončí, že je neustálé. Poprvé definoval pojem školní rok, školní prázdniny, školní týden. Ve třídách by měli být žáci stejného věku a stejné úrovně znalostí. Pokud je ve třídě větší počet žáků, doporučuje se pro učitele pomocník (ve třídách bývalo 80 až 100 žáků). Každá třída by měla mít svou místnost pro výuku, každý rok jiné učebnice.

J. A. Komenský

Základní pedagogické principy

- *Zásada názornosti* – přímá žákova zkušenost
- *Zásada systematickosti* – učivo by na sebe mělo navazovat, a to nejen v jednotlivých předmětech, ale i mezi nimi
- *Zásada aktivity* – žáci by měli své poznatky získávat vlastní zkušeností a využívat je v praxi
- *Zásada trvalosti* – je třeba učivo opakovat
- *Zásada přiměřenosti* – učitel by měl vycházet z věkových a individuálních zvláštností dětí

J. A. Komenský

Děti dělí podle nadání

- bystré, dělají radost
- bystré, líné
- bystré, vzpurné
- s nedostatkem bystré mysli
- s nedostatkem bystré mysli, líné
- s nedostatkem bystré mysli, vzpurné

Bratrská škola ve Fulneku

J. A. Komenský

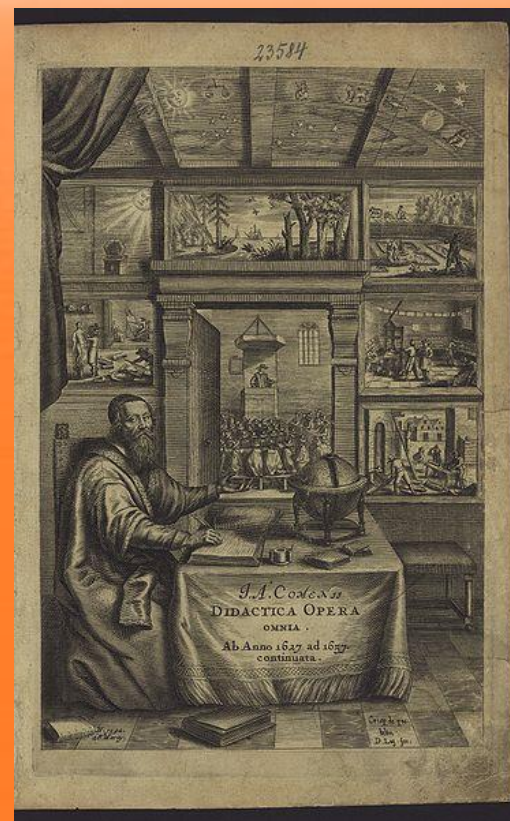
Didactica magna (Velká didaktika) – jedná se o spis o vyučovacích metodách.

Výchovu rozdělil do čtyř stupňů

- do 6 let mateřská škola
- do 12 let povinná školní docházka
- do 18 let gymnázia
- Univerzity

Didactica

- učit se musí od mládí
- povinná školní docházka (chudí, bohatí)
- názorné a zábavné vyučování
- nutnost určitého stupně vzdělání
- přiměřenost látky k věku
- vše převádět do praxe
- vyučovat od jednoduššího ke složitějšímu
- nutnost stálého opakování
- žák musí být současně učitelem

Spisy sepsané v Amsterdamu

J. A. Komenský

**Ten, kdo nemiluje knihu, nemiluje moudrost.
Ten, kdo nemiluje moudrost, stává se hlupákem.**

Jan Amos Komenský